ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ 2010 İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Şırnak Üniversitesi / *Şırnak University*
İlahiyat Fakültesi Dergisi / *Journal of Divinity Faculty*
e-ISSN 2667-6575
Sayı: 36 / Haziran 2025 *Issue: 36 / June 2025*

Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Algılarının İncelenmesi

Investigation of Religious Culture and Ethics Teachers' Perceptions Regarding Their Levels of Cultural Intelligence

Serkan GÖKALP[1], **Necati ÇOBANOĞLU**[2]

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin, Türkiye.
Asst Prof. Dr., Mersin University, Faculty of Divinity, Department of Philosophy and Religious Studies, Religion Education Mersin, Türkiye.

[2] Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Yetenekliler Eğitimi Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.
Assoc. Prof. Dr., Inonu University, Education Faculty, Department of Special Education, Special Talented Education Malatya, Türkiye.

Makale Bilgisi / Article Information

Atıf / Citation: Gökalp, Serkan; Çobanoğlu, Necati. "Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Algılarının İncelenmesi". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 36* (Haziran 2025), 103-124.

ÖZET

Geliş Tarihi
01.01.2025

Kabul Tarihi
28.03.2025

Yayın Tarihi
15.06.2025

Eğitim örgütlerinin eğitimle ilgili görevlerini en verimli şekilde yerine getirebilmesi için kültürel zekâ (KZ) düzeyi yüksek öğretmenlere ihtiyacı vardır. KZ, bireyin kültürel olarak çeşitlilik gösteren ortamlarda etkin bir şekilde iletişim kurma, hareket etme ve başarılı olma yeteneği anlamına gelmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretmenlerinin uluslararası projelerde yer alırken, yurt dışı görevlerini yaparken ve farklı ülkelerden gelen sığınmacıların çocuklarına eğitim–öğretim faaliyetlerinde bulunurken başarılı olmak için yüksek düzeyde KZ'ya sahip olmaları avantaj sağlar. Özellikle amacı öğrencilerde farklı din ve kültürlere karşı hoşgörü ve anlayış geliştirmek olan DKAB branşının öğretmenlerinin KZ düzeyinin yüksek olması önem arz etmektedir. Farklı kültürden olan bireylerin birbirlerine karşı saygı ve sevgi içerisinde yaşamalarına, birbirlerine karşı hoşgörülü olmalarına doğru bir din eğitimi katkı sağlayacaktır. Bunun için de KZ düzeyi yüksek DKAB öğretmenlerine ihtiyaç vardır. Türkiye'deki alan yazında DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyini inceleyen bir araştırmaya araştırmacılar tarafından rastlanılmamıştır. DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinin ölçeğin ortalamasının üstünde olduğu, kadın öğretmenlerin KZ düzeyinin erkek öğretmenlerden yüksek olduğu, 2 ve üzeri yabancı dil bilen öğretmenlerin KZ düzeyinin 1 yabancı dil bilen ve hiç yabancı dil bilmeyen öğretmenlerden yüksek olduğu, 2 ve üzeri yabancı ülkeye giden öğretmenlerin 1 yabancı ülkeye giden ve hiçbir yabancı ülkeye gitmeyen öğretmenlerden yüksek olduğu ve Avrupa Birliği (AB) Programlarında yer alan uluslararası projelere katılan öğretmenlerin KZ düzeyinin bu projelere katılmayan öğretmenlerden yüksek olduğu bu çalışmanın temel iddialarıdır. Bu araştırma, ortaokul DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerine ilişkin algılarını tespit etmeyi ve bu öğretmenlerin algıları arasında cinsiyet, bilinen yabancı dil sayısı, yurt dışında gidilen ülke sayısı, AB Programlarında yer alan uluslararası projelere katılma durumu değişkenleri açısından anlamlı farklılık olup olmadığının belirlemeyi amaçlamaktadır. DKAB öğretmenlerinin farklı kültürel ortamlarda onların verimliliğini artıracak uygulamaları ortaya koymada bu araştırmadan elde edilecek bulgulardan yararlanılabilir. Bu çalışmanın, teorik ve uygulamalı olarak örgüt psikolojisi, örgütsel davranış ve din eğitimi literatürüne katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Mersin İlindeki ortaokullarda görev yapan 749 DKAB öğretmeni oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak araştırmada 643 DKAB öğretmenine ulaşılmıştır. Araştırmada Ang ve diğerleri tarafından geliştirilen ve Yaşar ve Gökalp tarafından Türkçe uyarlama çalışması yapılan Kültürel Zekâ Özdeğerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışmada yapılan analizler ölçeğin geçerli ve güvenilir ölçüm yaptığını ortaya koymuştur. Verilerin analizinde ANOVA ve t-testi kullanılmıştır. Araştırmada, çalışmaya katılan DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca, çalışmada cinsiyet, bilinen yabancı dil sayısı, yurt dışında gidilen ülke sayısı ve AB Programlarında yer alan uluslararası projelere katılma durumu değişkenleri açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Örneğin, araştırma sonuçlarına göre kadın öğretmenler erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde KZ'ya sahipken 2 ve üzeri yabancı dil bilen öğretmenler 1 yabancı dil bilen öğretmenlerden ve hiç yabancı dil bilmeyen öğretmenlerden daha yüksek düzeyde KZ'ya sahiptir. Bunun yanı sıra, bu çalışmada yurt dışında 2 ve üzeri ülkeye giden öğretmenlerin 1 yabancı ülkeye giden öğretmenlerden ve hiçbir yabancı ülkeye gitmeyen öğretmenlerden daha yüksek düzeyde KZ'ya sahip olduğu ortaya konmuştur. Son olarak, bu çalışmada AB Programlarında yer alan uluslararası projelere katılan öğretmenlerin katılmayan öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına dayanarak DKAB öğretmenlerinin uluslararası projelerde yer almasını, yurt dışına çıkışını ve yabancı dil öğrenmesini teşvik edici önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:
Din Eğitimi, Öğretmenler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Kültürel Zekâ, Ortaokul.

ABSTRACT

Educational organizations need teachers with high cultural intelligence (CQ) to efficiently fulfill their education-related tasks. CQ refers to an individual's ability to effectively communicate, act, and succeed in culturally diverse environments. Religious Culture and Ethics (RCE) teachers need to possess a high level of CQ to participate in international projects, fulfill overseas assignments, and conduct educational activities for children of refugees from different countries. It is vital for teachers in the RCE field, whose aim is to foster tolerance and understanding toward other religions and cultures among students, to have a high level of CQ. A proper religious education will contribute to individuals from different cultures living together with respect and love, and being tolerant toward one another. The researchers have not encountered any Turkish studies examining the CQ levels of RCE teachers. The main claims of this study are that the Cultural Intelligence (CQ) levels of RCE teachers are above the scale average; that female teachers have higher CQ levels than male teachers; that teachers who know two or more foreign languages have higher CQ levels than those who know only one or none; that teachers who have visited two or more foreign countries have higher CQ levels than those who have visited only one or none; and that teachers who have participated in international projects within the scope of European Union (EU) programs have higher CQ levels than those who have not participated in such projects. This research aims to identify the perceptions of middle school RCE teachers regarding their CQ levels and determine whether there are significant differences in these perceptions based on variables such as gender, the number of foreign languages known, the number of countries visited abroad, and participation in international projects within EU programs. The findings obtained from this research can be utilized to develop practices that enhance the effectiveness of RCE teachers in diverse cultural environments. This study is expected to contribute to the literature on organizational psychology, organizational behavior, and religious education. The general survey model was used in this research. The accessible population of the study consists of 749 RCE teachers working in middle schools in Mersin Province during the 2023-2024 academic year. 643 RCE teachers were reached in the study using a simple and random sampling method. The Cultural Intelligence Scale-Self Report, developed by Ang and others and adapted into Turkish by Yaşar and Gökalp, was used in the study. ANOVA and t-test were used in the data analysis. Significant research results were found in the study. First, the CQ levels of the teachers participating in the study were moderate. Second, the study found significant differences in terms of gender, the number of foreign languages known and countries visited abroad, and participation in international projects within EU programs. Third, female teachers had higher CQ levels than male teachers, while teachers who knew two or more foreign languages had higher levels of CQ than those who knew only one foreign language or none at all. In addition, this study revealed that teachers who had visited two or more foreign countries had higher CQ levels than those who had visited only one foreign country or none. Finally, this study concluded that teachers who participated in international projects within the scope of EU programs had higher CQ levels than those who did not participate. Based on the research findings, recommendations were made to encourage RCE teachers to participate in international projects, travel abroad, and learn foreign languages.

Date of Submission
01.01.2025

Date of Acceptance
28.03.2025

Date of Publication
15.06.2025

Keywords:
Religious Education, Teachers, Religious Culture and Ethics, Cultural Intelligence, Middle School.

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yapay zekâ çağında küreselleşme, teknoloji, iletişim, medya ve dijitalleşme yoluyla iş dünyasının büyük değişimler yaşamasına neden olmuştur. Kurum yapıları, verimlilik tanımları, çalışanlardan beklenen performans düzeyleri ve yeterlikleri ve müşteri beklentileri önemli ölçüde değişmiştir. Birçok örgüt bu amansız rekabet ortamında daha fazla kazanç elde etmek için kendi ülkelerinin sınırlarını aşarak uluslararası kurumlar haline gelmiştir. Dijitalleşmenin etkisiyle aynı sektörde kurumsal özellikler, yapı ve amaç açısından birbirine çok benzeyen örgütler meydana gelmiştir. Bütün bu benzerliklere rağmen ekonomik olarak kendilerine yapılan yatırımın karşılığında optimum düzeyde verimli olması beklenen bu örgütlerin bazıları başarılı olurken bazıları ise başarısız olmaktadır. Bu başarı ve başarısızlığı belirleyen faktörler ise bu örgütlerin birbirine benzemeyen ve onları kendilerine has kılan özellikleridir. Bu özelliklerin en başında ise örgütlerin sahip olduğu insan kaynağının yeterlikleri gelmektedir. Örgütler, hayatın maddi ve manevi unsurlarının kültür tarafından daha farklı şekilde tanımlandığı ülkelerde ve kültürel değerleri farklı olan müşterilerle ilişkilerde başarılı olmak için sadece kavramsal, teknik, insani yeterliklerle donanmış çalışanlara sahip olarak hedeflerine ulaşıp

başarılı olamaz. Örgütlerin bu farklı kültürlerde hizmet sunarken başarılı olabilmesi için kültürel zekâ (KZ) düzeyi yüksek çalışanlara ihtiyacı vardır.[1]

İçinde bulunduğumuz çağda tüm örgütlerin olduğu gibi eğitim örgütlerinin de kültürel çeşitliliği yönetebilecek, farklı değer ve inanç sistemleriyle etkili iletişim kurabilecek çalışanlara gereksinimi vardır. Birçok eğitim örgütünün farklı ülkelerde birimler kurduğu, bu birimlerde personellerini görevlendirdiği, farklı ülkelerden paydaşlarla projeler yürüttüğü, yurt içinde farklı ülkelerden göçle gelen öğrencileri veya yurt dışında kendi soydaşı olan öğrencileri eğittiği görülmektedir.[2] Eğitim örgütlerinin eğitimle doğrudan ve dolaylı olan bu görevlerini en verimli şekilde yerine getirebilmesi, kültürel farklılıkları gözeten ve bu çeşitliliği sınıf içi uygulamalara yansıtabilen kültürel olarak zeki öğretmenlerin varlığıyla mümkün hale gelmektedir.[3]

Öğretmenlerin sınıf ortamında öğrenme ve öğretme etkinliklerini farklı kültürden öğrencilerin de faydalanabileceği şekilde düzenlemelerini sağlayan KZ, bireyin kültürel olarak çeşitlilik gösteren ortamlarda etkin bir şekilde iletişim kurabilme, hareket edebilme, doğru ve uyumlu davranışlar gösterebilme becerisi anlamına gelmektedir ve 4 boyuttan oluşmaktadır.[4] Bu boyutlardan ilki olan üstbilişsel KZ, bireylerin kültürle ilgili bireysel düşünme süreçleri bilgisini ve bu süreçleri kontrolü içeren kültürel bilgiyi edinmesi ve anlaması için kullandığı zihinsel süreçleri yansıtır.[5] KZ'nin bir diğer boyutu olan bilişsel KZ toplumun kültürünü ve kültür öğelerini anlamayı sağlar ve bireylerin kültür içindeki sosyal etkileşiminin spesifik öğelerini şekillendiren sistemleri daha iyi anlamasına katkıda bulunur. KZ'nin bir diğer önemli öğesi olan motivasyonel KZ ise kültürlerarası uyum sağlamak için bireyin sahip olduğu ilgi, güdü ve enerji seviyesidir. KZ'nin gözlemlenebilir hali olan davranışsal KZ, farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken uygun sözlü ve sözlü olmayan eylemleri uygun bir şekilde değiştirme ve gösterme becerisini ifade eder.[6]

Dört boyuttan oluşan KZ'nin 21. yüzyılın küreselleşen dünyasında, en önemli faydalarından birisi örgütlerin verimliliği ile ilgilidir.[7] Örgütlerin verimliliği ise farklı kültürel kontekstlerde bile çalışanların birbirleriyle uyumlu olmasına, etkili iletişimlerin kurulmasına, hizmet alan müşterilerin verilen hizmetten memnun olmasına bağlıdır. Verimliliği sağlayan bu durumların gerçekleşmesi ise çalışanların kültürel farklılıkları etkin bir şekilde yönetmesine bağlıdır.[8] Kültürel farklılıkları yönetebilmek için çalışanların kültür kavramını çok iyi anlaması gerekir. Literatürdeki çalışmalar, kültür kavramını kültürle ilgili taksonomiler oluşturarak incelemiştir[9]. Bu

---

1 Da David C. Thomas – Kerr Inkson, *Cultural Intelligence: Surviving and Thriving in the Global Village* (Oakland: Berrett-Koehler Publishers, 2017), 1-18.

2 Serkan Gokalp, "The Relationship Between School Principals' Cultural Intelligence Level and Teachers' Job Satisfaction and Intention to Leave the Job", *European Journal of Educational Research* 11/1 (January 2022), 493-509.

3 Sedat Alev – Mevlüt Kara, "The Relationship between Cultural Intelligence and the Attitudes towards Refugee Students: A Study on Primary School Teachers", *Participatory Educational Research* 8/1 (2021), 109-122.

4 Soon Ang – Linn Van Dyne, "Conceptualization Of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness And Nomological Network", *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*, ed. Soon Ang – Linn Van Dyne (New York: M.E. Sharpe, 2008), 3-15.

5 Linn Van Dyne vd., "Development and Validation of the CQS: The Cultural Intelligence Scale", *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*, ed. Soon Ang – Linn Van Dyne (New York: M.E. Sharpe, 2008), 16-41.

6 Ang – Van Dyne, "Conceptualization Of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness And Nomological Network", 3-15.

7 Ang – Van Dyne, "Conceptualization Of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness And Nomological Network", 3-15.

8 Kwanghyun Kim vd., "Cultural Intelligence and International Assignment Effectiveness: A Conceptual Model and Preliminary Findings", *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*, ed. Soon Ang – Linn Van Dyne (New York: M.E. Sharpe, 2008), 221-240.

9 Geert Hofstede, "Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context", *Online Readings in Psychology and Culture* 2/1 (2011), 1-26.

çalışmalardan bir tanesi, Hofstede tarafından yapılmıştır.[10] Hofstede'ye göre kültür, bireylerin iş ve sosyal yaşamlarındaki davranışlarını etkileyen altı temel boyutta ele alınır.[11] Bu boyutlar, kültürler arası farklılıkları anlamak ve yönetmek için kullanılan çerçeveyi oluşturur. Hofstede'nin kültürel boyutları şunlardır: Güç Mesafesi, Belirsizlikten Kaçınma, Bireycilik ve Kollektivizm, Erkeksilik ve Dişilik, Uzun Vadeli ve Kısa Vadeli Yönelim, Hoşgörü ve Kısıtlama. Ayrıca, bu boyutlar birbirine zıt olan 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Hofstede bu karşıt alt boyutları barındıran kültürel boyutların her toplumun kültüründe mevcut olduğunu ifade etmektedir.[12] Örneğin, Türkiye'de Yüksek Belirsizlikten Kaçınma Kültürü %85, Düşük Belirsizlikten Kaçınma Kültürü %15, Uzun Vadeli Yönelim Kültürü %46, Kısa Vadeli Yönelim Kültürü %54, Hoşgörü Kültürü %49 ve Kısıtlama Kültürü %51, Yüksek Güç Mesafesi Kültürü %66, Düşük Güç Mesafesi Kültürü %34, Bireyci Kültür %37, Kollektivist Kültür %63, Erkeksilik Kültürü %45, Dişilik Kültürü %55 olarak belirlenmiştir.[13]

Uluslararası ve kültürlerarası etkileşime sahip tüm örgütlerde olduğu gibi KZ'nin eğitim örgütlerinin çalışanları için özellikle de öğretmenler için çok önemli faydaları vardır. İlk olarak, KZ, öğretmenlerin uluslararası projelerde farklı ülkelerden meslektaşlarıyla etkili iletişim kurmalarını, iş birliği yapmalarını ve kültürel farklılıklara duyarlı bir yaklaşımla projelere katkıda bulunmalarını sağlayan önemli bir yetkinliktir.[14] Ayrıca KZ, öğretmenlerin yurt dışında çalışırken farklı kültürlere uyumunu ve etkili iletişim kurmasını sağlayan temel bir yetkinliktir.

KZ, birçok eğitim örgütünün aradığı önemli bir yetkinliktir çünkü birçok eğitim örgütü kendi ülkesinin dışında da faaliyet göstermektedir. Örneğin Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Yurt Dışı Teşkilatı Daire Başkanlığı aracılığıyla yurt dışındaki soydaşlarımızın kültürel bağlarının güçlendirilmesini, Türk dilinin öğretilmesini ve yurt dışındaki vatandaşlara eğitim verilmesini sağlamaktadır.[15] MEB dünyada birçok ülkede bulunan kendisinin işlettiği okullara devlet memuru statüsünde olan öğretmenleri görevlendirmektedir. Bu öğretmenlerin atandıkları ülkelerde kültürel uyumu sağlamaları ve görevlerinde başarılı olmaları için KZ düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir.[16] Ancak yurtdışı atamalarında KZ düzeyinin yüksek olmasına ilişkin herhangi bir kriter bulunmamaktadır.[17] Ayrıca MEB'de öğretmenler AB programlarında yer alan Erasmus+ Programları gibi programlar kapsamındaki projelere profesyonel gelişimlerini artırmak için bireysel olarak veya koordinatör, danışman öğretmen ya da katılımcı olarak katılmaktadır. Sonuçta, bu projelerin başarıya ulaşması ve ülkemizin olumlu bir imaja sahip olması için de AB programlarındaki projelerde yer alan öğretmenlerin KZ düzeyinin yüksek olması gerekmektedir.[18] Bunun yanı sıra, sığınmacı statüsünde olup farklı kültürel geçmişlere sahip öğrencilerin okul ortamına uyum sağlayabilmeleri

---

[10] Hofstede, "Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context", 1-26.

[11] Geert Hofstede - Gert Jan Hofstede, *Cultures and Organizations: Software of the Mind* (New York: McGraw Hill, 2005), 53-233.

[12] Hofstede – Hofstede, *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, 53-233.

[13] The Culture Factor Group (TCFG), "Country Comparison Tool-Turkey" (Erişim 2 Aralık 2024).

[14] Soon Ang vd., "Cultural Intelligence: Origins, Conceptualization, Evolution, and Methodological Diversity", *Handbook of Advances in Culture and Psychology*, ed. Michele Gelfand vd. (New York: Oxford University Press, 2015), 273-323.

[15] Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonunun Çalışma Esas ve Usulleri ile Bu Komisyon Tarafından Yurt Dışında Görevlendirilecek Personelin Nitelikleri ile Hak ve Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Karar (BOKKÇEUBKTYDGPNHYBİK), *Resmi Gazete* 25157 (3 Temmuz 2003), md. 7.

[16] Serkan Gökalp vd., "Mersin İli Merkez İlçelerindeki Resmi Ortaokul Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeyinin İncelenmesi", *Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu-8*, ed. Adem Çilek vd. (Ankara: EYÜDER, 2017), 179-181.

[17] BOKKÇEUBKTYDGPNHYBİK, md. 7.

[18] Gökalp vd., "Mersin İli Merkez İlçelerindeki Resmi Ortaokul Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeyinin İncelenmesi", 179-181.

ve bu öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun öğrenme ortamlarının oluşturulabilmesi için, öğretmenlerin KZ açısından yeterli olmaları önem taşımaktadır.[19]

Dünyada eğitim bilimleri alanındaki alan yazında öğretmenlerin kültürel zekâ kavramı oldukça özgün bir kavramdır. Çeşitli nedenlerle farklı kültürden çok geniş insan topluluklarının başka ülkelere göç etmesi ve küreselleşmenin sağladığı kültürlerarası etkileşimin artması alan yazında eğitim bilimleri alanında KZ'nın güncelliğini korumasını sağlamaktadır.[20] Ayrıca DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyini inceleyen bir araştırmaya yurt dışı ve yurt içi alan yazında rastlanmamıştır. Bugüne kadar bu konuda yapılan çalışmaların genel olarak tüm öğretmenlerle ya da DKAB branşı dışındaki branşlardan olan öğretmenlerle ilgili olduğu görülmektedir. Bu konuda Çabuk, Özdemir ve Özçakır tarafından yapılan "*Matematik Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeylerinin Belirlenmesi ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*" başlıklı çalışmada matematik öğretmenlerinin KZ düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.[21] Ayrıca Kiraz tarafından yapılan "*The Role Of The Cultural Intelligence Levels Of English Language Teachers In Foreign Language Teaching*" başlıklı çalışmada İngilizce öğretmenlerinin nispeten yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları ve uluslararası deneyimin öğretmenlerin KZ düzeyini etkilediği ortaya konmuştur.[22] Alev ve Kara'nın "The Relationship between Cultural Intelligence and the Attitudes towards Refugee Students: A Study on Primary School Teachers" başlıklı çalışmasında ise ilkokul öğretmenlerinin KZ düzeyinin nispeten yüksek olduğu ve ilkokul öğretmenlerinin KZ düzeyinin, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının önemli bir belirleyicisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[23] Bu çalışma, DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyini ele alma açısından literatürde var olan boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

DKAB öğretmenlerinin yurtdışı görevlendirmelerinde, AB programı kapsamındaki projelere katılımlarında ve yurt içinde farklı kültürden bireylerle etkileşimlerinde başarılı olabilmesi için uygun davranışlar ve tutumlar sergilemesi gerekir. Hofstede'nin belirttiği üzere Türkiye hem doğu hem de batı kültürlerinin etkisi altındadır ve farklı kültürlerin güzel bir mozaiğini oluşturmaktadır.[24] Farklı kültürlerden olan bireylerin birbirine karşı saygı ve sevgi içerisinde yaşamaları, doğru bir din eğitiminden geçmektedir. Bunun için de kültürel olarak zeki, farklı kültürlerle etkili iletişim kurabilen ve bu kültürlerde verimli olabilen DKAB öğretmenlerine ihtiyaç vardır. DKAB öğretmenlerinin farklı kültürel ortamlarda onların verimliliğini artıracak uygulamaları ortaya koymada bu araştırmadan elde edilecek bulgulardan yararlanılabilir; zira bu bulgular, öğretmenlerin farklı inanç ve kültürlerle etkili iletişim kurmalarına, sınıf içi etkileşimde daha kapsayıcı ve empati temelli stratejiler geliştirmelerine yönelik somut rehberlik sunabilir. Bu çalışmanın, teorik ve uygulamalı olarak din eğitimi ve eğitim yönetimi literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir; çünkü çalışma, DKAB öğretmenlerinin kültürlerarası yeterlik düzeylerini merkeze alarak, hem din eğitimi alanında kapsayıcı ve çoğulcu öğretim yaklaşımlarına ilişkin teorik bir çerçeve sunmakta hem de öğretmen yetiştirme süreçlerine yönelik pratik öneriler geliştirmektedir.

---

[19] Alev - Kara, "The Relationship between Cultural Intelligence and the Attitudes towards Refugee Students: A Study on Primary School Teachers", 109-122.

[20] Alev – Kara, "The Relationship between Cultural Intelligence and the Attitudes towards Refugee Students: A Study on Primary School Teachers", 109-122.

[21] Ayşegül Çabuk Aksop vd., "Matematik Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeylerinin Belirlenmesi ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (2021), 791-813.

[22] Gökçe Kiraz, *The Role of the Cultural Intelligence Levels of English Language Teachers in Foreign Language Teaching* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 43-44.

[23] Alev – Kara, "The Relationship between Cultural Intelligence and the Attitudes towards Refugee Students: A Study on Primary School Teachers", 109-122.

[24] Hofstede, "Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context", 1-26.

Bu araştırmanın amacı DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerine ilişkin algılarını tespit etmek ve bu öğretmenlerin algıları arasında cinsiyet, bilinen yabancı dil sayısı, yurt dışında gidilen ülke sayısı, AB Programlarında (Erasmus+, Comenius, Grundwig, Leonardo da Vinci, Erasmus Yükseköğretim, e-twining, Avrupa Birliği Gençlik Programı, Avrupa Birliği Kültür Programı) yer alan uluslararası projelere katılma durumu değişkenleri açısından anlamlı farklılık olup olmadığının belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H_1: DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi ölçeğin ortalamasının üstündedir.

H_2: Kadın DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, erkek DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir.

H_3: 2 ve üzeri yabancı dil bilen DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, 1 yabancı dil bilen ve hiç yabancı dil bilmeyen DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir.

H_4: Yurt dışında 2 ve üzeri yabancı ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, yurt dışında 1 yabancı ülkeye giden ve yurt dışında hiçbir ülkeye gitmeyen DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir.

H_5: Avrupa Birliği Programlarında yer alan uluslararası projelere katılan DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, bu projelere katılmayan DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir.

1. Araştırmanın Yöntemi, Evren ve Örneklem Grubu

Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 29/01/2024 tarihli 2 sayılı kararıyla gerekli etik izinleri alınan bu araştırma Mersin İlindeki ortaokullarda görev yapan DKAB öğretmenlerinin sahip oldukları KZ düzeylerine ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma var olan durumu olduğu gibi saptamaya çalıştığı için betimsel bir araştırmadır ve bundan dolayı bu araştırmada tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır.[25]

Araştırmanın çalışma evrenini, 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılında Mersin İlindeki resmi ve özel ortaokullarda görev yapan 749 DKAB öğretmeni oluşturmaktadır. Bu araştırmada basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır[26]. Aşağıdaki Tablo 1'de Richard Valliant vd. tarafından ortaya konan evren büyüklükleri için uygun örneklem büyüklükleri bulunmaktadır.[27] Bu tabloda 750 kişilik bir evren büyüklüğü için 254 kişilik bir örneklem büyüklüğü yeterli görülmektedir. Araştırmada 643 DKAB öğretmenine ulaşılmıştır. Araştırmada alınan örneklem evrenin % 86'sını oluşturmaktadır.

Tablo 1: α=0,05 İçin Örneklem Büyüklükleri

	0.05 örnekleme hatası		
Evren Büyüklüğü	p= 0.5	p= 0.8	p= 0.3
	q= 0.5	q= 0.2	q= 0.7
100	80	71	77
500	217	165	196
750	254	185	226

[25] Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayımevi, 2015), 31-36.

[26] Şener Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2024), 82-83.

[27] Richard Valliant vd., *Practical Tools for Designing and Weighting Survey Samples* (New York: Springer, 2013), 25-26.

1000	278	198	244
2500	333	224	286
5000	357	234	303
10000	370	240	313

Ayrıca bu araştırmanın hedef evreninde 48170 DKAB öğretmeni bulunmaktadır. Bu sayı tüm Türkiyedeki DKAB öğretmeni sayısıdır.[28] Araştırmanın örnekleminin (643 DKAB öğretmeninin) Türkiye'deki tüm DKAB öğretmenlerini temsil edip etmediğini tespit etmek için Cochran Formülü kullanılmıştır[29]. Cochran formülündeki hesaplamalara göre 48170 DKAB öğretmeni için %95 güven düzeyi ve %5 hata payı ile minimum örneklem sayısı yaklaşık 381 kişi olmalıdır. Yani, 48170 kişiden oluşan bir evren için bu çalışmada en az 381 kişiyle veri toplamanın yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Tablo 2'de katılımcıların demografik bilgileri verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Cinsiyet	**f**	**%**	**Bilinen Y. Dil Sayısı**	**f**	**%**
Erkek	327	50,85	Yabancı dil bilmeyen	193	30,01
Kadın	316	49,14	1 Yabancı dil bilen	271	42,14
Yurt Dışında Gidilen Ülke Sayısı			2 ve üzeri y. dil bilen	179	27,83
Hiçbir ülkeye gitmeyen	309	48,05	**AB Destekli Projelere Katılma Durumu**		
1 ülkeye giden	193	30,01	Katılmayan	482	74,96
2 ve üzeri ülkeye giden	141	21,92	Katılan	161	25,03
Toplam	643	100	**Toplam**	643	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan katılımcıların % 50,85'i erkek, % 49,14'ü kadındır; katılımcıların çoğunluğu hiçbir ülkeye gitmemiştir; 1 yabancı dil bilmektedir ve AB destekli projelere katılmamıştır. Bu araştırmada dil bilme seviyeleri, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı kapsamında öğretmenlerin kişisel bilgiler formundaki beyanları esas alınarak belirlenmiştir. Öğretmenler A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 dil bilme seviyelerinden kendilerine uygun olanı işaretlemiştir.

2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın saha çalışması 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında Mersin İlindeki resmi ve özel ortaokullarda görev yapan DKAB öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Veriler nicel yöntem kullanılarak belirli bir ölçek ile toplanmıştır. Çalışmanın verileri 100 günlük bir süre içinde ve sınırlı sayıda katılımcıdan elde edilmiştir. Bu yönleriyle araştırma, zaman, yöntem ve katılımcı sayısı açısından sınırlılıklar içermektedir. Araştırmanın örnekleminin sadece Mersin İlinden alınmasından dolayı araştırma sonuçları sadece çalışma evreni olan Mersin İlini temsil etmektedir. Dolayısıyla, sonuçların Türkiye geneline genellenmesi metodolojik olarak sınırlıdır. Ancak araştırma sürecinde, farklı okul türlerinde görev yapan ve Türkiye'nin 7 bölgesinden ve çok sayıda

[28] Anadolu Ajansı (AA), "Türkiye'de 19 milyonu Aşkın Öğrencinin Eğitimi İçin 1 Milyon 200 Bin Öğretmen Görev Yapıyor" (Erişim 27 Mart 2025).

[29] William G. Cochran, *Sampling Techniques* (New York: John Wiley & Sons, 1977), 72-75.

ilinden gelen (81 ilin 61'inden öğretmen bulunmaktadır) çok sayıda DKAB öğretmenine ulaşılmış olması, bulguların Türkiye genelindeki benzer örüntülere ışık tutabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, çalışmada Türkiye geneline yönelik yorumlar yapılmışsa da, bu yorumlar yalnızca literatürdeki benzer araştırmalarla desteklenen çıkarımlardır ve kesin genellemeler niteliği taşımamaktadır.

3. Araştırmada Kullanılan Ölçeğe İlişkin Bilgiler

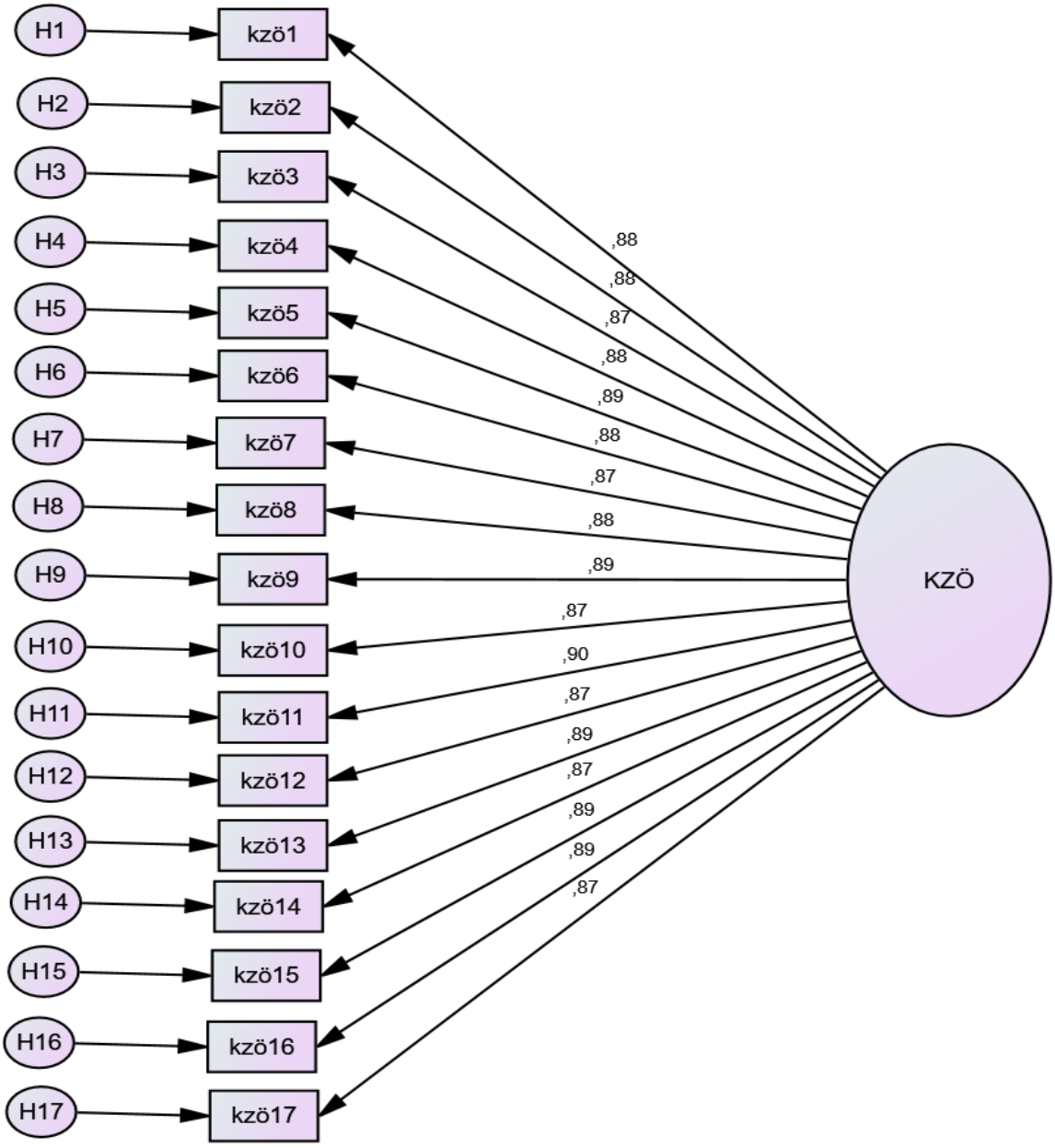
Araştırmada Ang ve diğerleri[30] tarafından geliştirilen ve Yaşar ve Gökalp[31] tarafından Türkçe uyarlama çalışması yapılan Kültürel Zekâ Özdeğerlendirme Ölçeği (KZÖ) kullanılmıştır. Kullanılan ölçek "hiçbir zaman" ile "her zaman" arasında değer alabilen 5'li likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçek tek boyuttan ve 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlama çalışmasında yapılan açımlayıcı faktör analizine göre ölçeğin faktör yüklerinin .85 ile .91 arasında olduğu ve açıklanan toplam varyansın %77,6 ve ölçeğin tümüne yönelik Cronbach Alfa güvenirlik katsayısının 0,98 ve birleşik güvenirlik katsayısının 0.98 olduğu bulunmuştur. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Testi değeri 0.97'dir ve Bartlett küresellik testi anlamlı çıkmıştır (Ki-kare değeri: 6127,716, p= 0.000). Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucu, ölçeğin tek faktörden oluştuğu ve ölçeğin faktör yüklerinin .86 ile .90 arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ise ölçeğin geçerliği ve güvenirliği için gerekli analizler yapılmıştır. Bunun neticesinde Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Testi değerinin 0.96 ve Bartlett küresellik testinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Ki-kare değeri: Ki-kare değeri: 6067,155, p= 0.000). Yapılan açımlayıcı faktör analizine göre ölçeğin faktör yüklerinin .87 ile .90 arasında yer aldığı tespit edilmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucu, ölçeğin tek faktörden oluştuğu, ölçeğin faktör yüklerinin .87 ile .90 arasında yer aldığı, tüm maddelerin faktör yüklerinin istenen düzeyde olduğu, tek bir faktörden oluşan ölçeğin geçerli ve uygun bir model olduğu tespit edilmiştir. Yapılan DFA sonucu elde edilen KZÖ'ne ait faktör yükleri aşağıdaki Şekil-1'de verilmiştir.

[30] Ang Soon vd., "Cultural Intelligence: Its Measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation and Task Performance", *Management and Organization Review* 3/3 (2014), 335-371.

[31] Mehmet Yaşar - Serkan Gökalp, "Investigation of Cultural Intelligence Level of Middle School Principals Working in Public Schools of Mersin Province's Central Districts", *26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi*, ed. Özcan Demirel - Şule Bahçeci (Antalya: Ulusal Eğitim Dernekleri Platformu, 2017), 909-912.

Şekil 1: KZÖ'nün Faktör Yükleri

KZÖ'ne yönelik yapılan tek faktörlü doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği indekslerine bakıldığında ise, χ^2/sd değerinin 2,913, GFI değerinin 0.92, CFI değerinin 0.96, AGFI değerinin 0.90, RMSEA değerinin 0.07, RMR değerinin ise 0.04 olduğu görülmektedir. Tek faktörlü doğrulayıcı faktör analizi kapsamında uyum iyiliği indeksleri (Goodness of Fit Indices), modelin veri ile ne kadar iyi örtüştüğünü değerlendirmek için kullanılır. χ^2/df (Chi-square Goodness of Fit/degrees of freedom – Ki-Kare Uyum Testi/Serbestlik Derecesi) değeri 3'ün altında olduğunda mükemmel uyumu gösterir.[32] Bu çalışmada elde edilen χ^2/sd=2,913 değeri modelin kabul edilebilir düzeyde uyum sağladığını göstermektedir. GFI (Goodness of Fit Index – İyilik Uyum İndeksi) ve

[32] Cem Harun Meydan - Harun Şeşen, *Yapısal Eşitlik Modellemesi Amos Uygulamaları* (Ankara: Detay Yayıncılık, 2015), 31-37.

AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index - Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi), modelin genel uyumunu ölçer ve 0.90 ve üzeri değerler iyi uyumu gösterir. Burada GFI=0.92 ve AGFI=0.90 olduğundan modelin iyi bir uyum gösterdiği söylenebilir. CFI (Comparative Fit Index - Karşılaştırmalı Uyum İndeksi), 0 ile 1 arasında değişir ve 0.95'in üzerinde olması çok iyi uyumu ifade eder.[33] Bu çalışmada CFI=0.96 olduğundan modelin çok iyi bir uyuma sahip olduğu görülmektedir. RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation - Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü), modelin hata payını ölçer ve 0.08'in altındaki değerler kabul edilebilir uyumu gösterir. Burada RMSEA=0.07 olup modelin kabul edilebilir düzeyde bir hata payına sahip olduğunu göstermektedir. Son olarak, RMR (Root Mean Square Residual – Ortalama Hataların Karekökü) değeri 0.05'in altında olduğunda iyi uyumu gösterir.[34] Burada RMR=0.04 olduğundan modelin gözlenen ve tahmin edilen matrisler arasında düşük bir hata payına sahip olduğu görülmektedir. Bu değerlere dayanarak, modelin genel olarak kabul edilebilir ve iyi bir uyum gösterdiği söylenebilir. Aşağıdaki Tablo 3'te yapısal eşitlik modeli (YEM) araştırmalarında kullanılan uyum indekslerine ilişkin mükemmel ve kabul edilebilir uyum ölçütleri ve bu çalışmada kullanılan KZÖ'ne ait uyum iyiliği indeksleri verilmiştir.

Tablo 3: YEM Araştırmalarında Kullanılan Uyum İndekslerine İlişkin Mükemmel ve Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri ve KZÖ Uyum İyiliği İndeksleri[35]

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	KZÖ Uyum İyiliği İndeksleri
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 3$	2.913
AGFI	.90 ≤ AGFI ≤ 1.00	.85 ≤ AGFI ≤ .90	0.90
GFI	.95 ≤ GFI ≤ 1.00	.90 ≤ GFI ≤ .95	0.92
CFI	.95 ≤ CFI ≤ 1.00	.90 ≤ CFI ≤ .95	0.96
RMSEA	.00 ≤ RMSEA ≤ .05	.05 ≤ RMSEA ≤ .08	0.07
RMR	.00 ≤ RMR ≤ .05	.05 ≤ RMR ≤ .08	0.04

Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,97 ve birleşik güvenirlik katsayısı 0.97 olarak hesaplanmıştır. Spearman Brown iki yarı test güvenirlik katsayısı 0,94 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini ve güvenirliğini test etmek için yapılan analizler dikkate alındığında veri toplama aracının geçerli ve güvenilir ölçüm yaptığı sonucuna varılmıştır. Ölçekte seçeneklere ait sınırlar aşağıda yer alan Tablo 4'teki gibi düzenlenmiştir.[36]

Tablo 4: KZÖ Beşli Değerlendirme Tablosu

Seçenekler	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
1 Hiçbir zaman	1.00-1.80	Yetersiz düzey
2 Nadiren	1.81-2.60	Düşük düzey
3 Bazen	2.61-3.40	Orta düzey
4 Çoğu zaman	3.41-4.20	Yüksek düzey

[33] Barbara Tabachnick - Linda Fidell, *Using Multivariate Statistics* (New York: Pearson, 2014), 78-83.

[34] Meydan - Şeşen, *Yapısal Eşitlik Modellemesi Amos Uygulamaları*, 31-37.

[35] Tabachnick - Fidell, *Using Multivariate Statistics*, 720-725.

[36] Yunus Emre Avcı, *Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin İncelenmesi* (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015), 61.

5 Her zaman	4.21-5.00	Çok yüksek düzey

4. Araştırmadaki Verilerin Analizi

Veriler normallik, çoklu değişme, eksik değer ve aykırı değer açısından incelenmiştir. Verilerin analizinde AMOS ve SPSS kullanılmıştır. Veriler basıklık ve çarpıklık, normallik varsayımı ve değişkenler arasındaki lineer ilişkilerin varlığı açısından analiz edilmiştir. Önce veriler, normal dağılım testi ile analiz edilmiştir ve çarpıklık ve basıklık katsayılarının "+1" ve "-1" arasında olduğu tespit edilmiştir. Çarpıklık-basıklık katsayısı değerlerinin ± 2 arasında olması normallik varsayımının karşılandığını göstermektedir[37]. Ölçekte basıklık için z değeri 1.72 ve çarpıklık için z değeri 1.56 olarak bulunmuştur. Bu değerler verilerin normal dağıldığını göstermektedir. Ortalama ve standart sapma öğretmen algılarını hesaplamak için kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde parametrik testler olan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve t-testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılığın hangi grubun lehine olduğunu belirlemek için Tukey HSD Testi uygulanmıştır.

5. Bulgular

5.1. DKAB Öğretmenlerinin KZ Düzeylerine İlişkin Algıları

Tablo 5: DKAB Öğretmenlerin KZ Düzeylerine İlişkin Algılarına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	$\overline{X}$	**ss**
Genel Ortalama	643	3,24	1,40

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin KZ'ya sahip olma düzeylerine ilişkin algılarının ($\overline{X}$=3.24) ortalama ile bazen kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Bir başka deyişle DKAB öğretmenleri orta düzeyde KZ'ları olduğuna yönelik algıya sahiptir. Bu bulgulara göre DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi yüksek değildir. Ayrıca DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi düşük de değildir.

5.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 6: Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişken: Cinsiyet	**N**	$\overline{X}$	**ss**	**t**	**p**
Erkek	327	3.05	1.09	15.151	,000**
Kadın	316	3.43	1.13		

* *p<0.01

Tablo 6'da cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(641)}$= 15.151; p<.01]. Kadın öğretmenlerin algılarının ortalaması çoğu zaman aralığında ($\overline{X}$=3.43) iken erkek öğretmenlerin algılarının ortalaması ($\overline{X}$=3.05) bazen aralığındadır. Kadın öğretmenler yüksek düzeyde bir KZ'ya sahip olduklarına dair algıya sahipken erkek öğretmenler orta düzeyde KZ'ya sahip olduklarına dair algıya sahiptir.

[37] Tabachnick - Fidell, *Using Multivariate Statistics*, 720-725.

5.3. Bilinen Yabancı Dil Sayısı Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 7: Bilinen Yabancı Dil Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken: Bilinen Yabancı Dil Sayısı

	N	$\overline{X}$	ss	F	p	Anlamlı Farklılık (Tukey HSD)
(1) Hiç y.dil bilmeyen	193	2.59	.679	511.116	,000**	1-2; 1-3; 2-3
(2) 1 y.dil bilen	271	3.36	1.12			
(3) 2 ve üzeri y.dil bilen	179	3.77	.599			
Toplam	643	3.24	1.25			

*Farkın Kaynağı (Tukey HSD), ** p<0.01

Tablo 7'de bilinen yabancı dil sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (F: 511.116; sd: (2-640); p<0.01). 2 ve üzeri yabancı dil bilen öğretmenlerin algıları ($\overline{X}$=3.77) ortalama ile çoğu zaman aralığında, 1 yabancı dil bilen öğretmenlerin algıları ($\overline{X}$=3.36) ortalama ile bazen aralığında ve hiç yabancı dil bilmeyen öğretmenlerin algıları ($\overline{X}$=2.59) ortalama ile nadiren aralığında yer almaktadır. Başka bir deyişle öğretmenlerin algılarına göre 2 ve üzeri yabancı dil bilen öğretmenler yüksek düzeyde, 1 yabancı dil bilen öğretmenler orta düzeyde ve hiç yabancı dil bilmeyen öğretmenler düşük düzeyde KZ'ya sahiptir. Ayrıca öğretmenlerin bildiği yabancı dil sayısı arttıkça KZ düzeyleri yükselmektedir.

5.4. Yurt Dışında Gidilen Ülke Sayısı Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 8: Yurt Dışında Gidilen Ülke Sayısı Değişkeni İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken: Yurtdışında Gidilen Ülke Sayısı

	N	$\overline{X}$	ss	F	P	Anlamlı Farklılık (Tukey HSD)
(1) Hiçbir y.ülke	309	2.29	0.66	689.109	,000**	1-2; 1-3; 2-3
(2) 1 y.ülke	193	3.34	0.66			
(3) 2 ve üzeri y.ülke	141	4.09	0.87			
Toplam	643	3.24	1.25			

*Farkın Kaynağı (Tukey HSD), ** p<0.01

Tablo 8'de yurt dışında gidilen ülke sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (F: 689.109; sd: (2-640); p<0.01). Yurt dışında 2 ve üzeri ülkeye giden öğretmenlerin algıları ($\overline{X}$=4.09) ortalama ile çoğu zaman aralığında, 1 yabancı ülkeye giden öğretmenlerin algıları ($\overline{X}$=3.34) ortalama ile bazen aralığında ve yurtdışında hiçbir ülkeye gitmeyen öğretmenlerin algıları ($\overline{X}$=2.29) ortalama ile nadiren aralığında yer almaktadır. Başka bir deyişle öğretmenlerin algılarına göre yurt dışında 2 ve üzeri ülkeye giden öğretmenler yüksek düzeyde, 1 ülkeye giden öğretmenler orta düzeyde ve hiçbir ülkeye gitmeyen öğretmenler düşük düzeyde KZ'ya sahiptir. Ayrıca öğretmenlerin yurt dışında gittiği ülke sayısı arttıkça KZ düzeylerinin yükseldiği görülmektedir.

5.5. AB Programlarında Yer Alan Uluslararası Projelere Katılma Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 9: AB Programlarında Yer Alan Uluslararası Projelere Katılma Durumu Değişkenine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken: AB Programlarındaki Uluslararası Projelere Katılma					
	N	$\overline{X}$	ss	t	p
Katıldı	161	4.17	1.01	30.964	,000**
Katılmadı	482	2.98	0.649		

* *p<0.01

Tablo 9'da AB programlarında yer alan uluslararası projelere katılma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(641)}$=30.964; p<.01]. İlgili projelere katılan öğretmenlerinin algılarının ortalaması ($\overline{X}$=4.17) ortalama ile çoğu zaman aralığında iken bu projelere katılmayan öğretmenlerin algılarının ortalaması ($\overline{X}$=2.98) ortalama ile bazen aralığındadır. İlgili projeye katılan öğretmenler, katılmayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde bir KZ'ya sahip olduklarına dair algıya sahiptir.

Tartışma

Bu araştırmada, ortaokul DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerine ilişkin algıları incelenmiştir. Genel olarak analiz sonuçları incelendiğinde, çalışmaya katılan DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin orta düzeyde olduğu, yüksek düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç araştırmanın birinci hipotezini desteklememektedir ve doğrulamamaktadır. Alanyazın incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen araştırmalar tespit edilmiştir. Örneğin, Gökalp, Yaşar ve Bozkurt[38], DKAB öğretmenlerinin de araştırmalarının örnekleminde yer aldığı çalışmalarında ortaokul öğretmenlerinin orta düzeyde KZ'ya sahip olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca araştırmalarında öğretmenlerin küresel vatandaşlık algıları ile KZ düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Yüksel ve Ereş öğretmenlerin KZ düzeylerinin orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir.[39]. Bunun yanı sıra Nash[40], öğretmen adaylarının orta düzeyde bir KZ'ya sahip olduklarını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Yaşar Ekici[41] okul öncesi öğretmen adaylarının orta düzeyde bir KZ'ya sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak, Adıgüzel ve Yetiş (2022) sınıf öğretmeni öğretmen adaylarının ve İnan (2017) ise Türkçe öğretmen adaylarının KZ düzeylerinin yüksek olmadığını tespit etmiştir. Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin yüksek düzeyde olmadığına ilişkin bulgu alan yazında yapılan çalışma sonuçları ile açıklanabilir. Nitekim örnekleminde DKAB öğretmenliği deneyimi olan okul müdürlerini de içeren Gökalp'in[42] çalışmasında aileden kaynaklanan engellerin, maddi sıkıntıların, kendi dünya görüşüne göre

[38] Serkan Gökalp vd., "Mersin İli Merkez İlçelerindeki Resmi Ortaokul Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeyinin İncelenmesi", *8. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu (EYFOR-8)*, ed. Adem Çilek vd. (Ankara: EYÜDER, 2017), 179-181.

[39] Azize Yüksel - Figen Ereş, "The Correlation between Global Citizenship Perceptions and Cultural Intelligence Levels of Teachers", *Universal Journal of Educational Research* 6/5 (2018), 1069-1076.

[40] Kelly Vines Nash, *Examining the Relationship between Cultural Intelligence and Collective Teacher Efficacy on Hispanic Student Achievement: A Quantitative Correlational Analysis* (Ohio: Franklin University, Organizational Leadership, Doktora Tezi, 2024), 51-52.

[41] Fatma Yaşar Ekici, "Okul öncesi Öğretmen Adaylarının Kültürel Zekâ Düzeyleri ve Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumları", *Kastamonu Eğitim Dergisi* 25/5 (2017), 1941-1956.

[42] Serkan Gokalp, "Opinions of High School Principals on Their Cultural Intelligence", *International Journal of Educational Methodology* 7/4 (2021), 669-682.

hareket etmenin ve aldıkları eğitimden kaynaklı nedenlerin katılımcıların KZ düzeylerinin istenen düzeyde olmasını ve yükseltilmesini engelleyen faktörler olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin düşük olmamakla birlikte yeterli olmadığı söylenebilir.

Çalışmada cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ve Mersin İlindeki kadın DKAB öğretmenlerinin erkek DKAB öğretmenlerine kıyasla daha yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırmanın ikinci hipotezini desteklemekte ve doğrulamaktadır. Alanyazın incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen araştırmalar tespit edilmiştir. Örneğin, Ekinci[43] ortaöğretim okulu öğretmenlerinin KZ düzeyleri ile çok kültürlü yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında kadın öğretmenlerin genel KZ düzeylerinin erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca Mahasneh vd. çalışmalarında KZ düzeyi açısından kadın öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık bulmuştur.[44] Benzer şekilde, Özer Koçak çalışmasında kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının KZ düzeylerinin erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarından yüksek olduğunu tespit etmiştir.[45] Cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık olmadığı halde Hüseyinoğlu[46] kadın hizmet öncesi İngiliz dili öğretmenlerinin erkek katılımcılardan daha yüksek KZ düzeyine sahip olduğunu tespit etmiştir. Buna ek olarak, Baez, ise kadınların genel KZ seviyelerinde erkeklere kıyasla daha yüksek sonuçlar elde ettiği sonucuna ulaşmıştır.[47] Mersin İlindeki kadın DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinin erkek DKAB öğretmenlerinden yüksek olması, Ang ve Van Dyne[48] tarafından yapılan araştırmalar neticesinde oluşturulan nomolojik ağdaki (KZ'nin diğer kavramlarla olan teorik ve ampirik ilişkilerini gösteren sistematik yapıdaki) KZ'nin öncülü olan beş faktör kişilik özellikleri, duygusal ve sosyal zekâ gibi değişkenlerle açıklanabilir. Alan yazında öğretmenlerin beş faktör kişilik özellikleri ile ilgili yapılan çalışmalarda kadın öğretmenlerin beş faktör kişilik özelliklerinin alt boyutları olan uyumluluk, duygusal denge[49], sorumluluk, dışadönüklük kişilik özelliklerinin erkeklerin kişilik özelliklerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.[50] Duygusal zekâ ve sosyal zekâ ile ilgili yapılan çalışmalarda[51] kadın öğretmenlerin duygusal ve sosyal zekâlarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.[52] Mersin İlindeki kadın DKAB öğretmenlerin KZ'nın öncülleri olan beş faktör kişilik özelliklerinin, duygusal zekâlarının ve sosyal zekâlarının erkek öğretmenlerden yüksek olmasından dolayı KZ düzeylerinin yüksek olduğu şeklinde bir yorum yapılabilir.

---

[43] Özden Ekinci, *Ortaöğretim Okulu Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeyleri İle Çok Kültürlü Yeterlik Algılarının İncelenmesi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 105.

[44] Ahmad Mahasneh vd., "Cultural Intelligence of the Jordan Teachers and University Students from the Hashemite University: Comparative Study", *European Journal of Contemporary Education* 8/2 (2019), 303-314.

[45] Yasemin Özer Koçak, *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitim Tutumları İle Kültürel Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 27.

[46] Hüseyinoğlu, *Pre-Service ELT Teachers' Level of Cultural Intelligence: A Mixed Method Study*, 40-41.

[47] Daniela Baez, *Cultural Intelligence in Foreign Language Classes* (Indiana: Indiana State University, Professional Studies Department of Curriculum, Instruction, and Media Technology, Doktora Tezi, 2012), 50-51.

[48] Ang - Van Dyne, "Conceptualization of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness and Nomological Network", 3-15.

[49] Ayhan Ünal, *Öğretmen Adaylarının Topluluk Önünde Konuşma Kaygısı İle Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 49.

[50] Ahmet Şakir Yazıcı, "Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri İle Mesleki Profesyonelliği Arasındaki İlişki", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/4 (2021), 2107-2122.

[51] Zehra Kılıç Özmen, "İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri", *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2012), 175-193.

[52] Mustafa İlhan - Bayram Çetin, "Sosyal ve Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi", *Turkish Journal of Education* 3/2 (2014), 4-15.

Çalışmada bilinen yabancı dil sayısı değişkeni açısından da anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 2 ve üzeri yabancı dil bilen Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları, 1 yabancı dil bilen DKAB öğretmenlerinin orta düzeyde KZ'ya sahip oldukları ve hiç yabancı dil bilmeyen DKAB öğretmenlerinin düşük düzeyde KZ'ya sahip olduklarına yönelik algıya sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuç araştırmanın üçüncü hipotezini desteklemekte ve doğrulamaktadır. Alanyazın incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen araştırmalar tespit edilmiştir. Örneğin, Uğur'un çalışmasında algılanan yabancı dil hakimiyet düzeyi ileri olan öğretmenlerin KZ düzeylerinin yabancı dili olmayan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.[53] Ayrıca, Çekmez'in araştırmasında 3 ve üzeri yabancı dil konuşan akademisyenlerin KZ düzeyinin 2 veya 1 dil yabancı dil konuşan akademisyenlerden ve 2 yabancı dil konuşan akademisyenlerin KZ düzeyinin 1 yabancı dil konuşan akademisyenlerden anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir.[54] Bunun yanı sıra, Alon ve arkadaşları çalışmalarında birden fazla dili akıcı şekilde konuşmanın KZ'nın önemli öncüllerinden olduğunu tespit etmiştir ve birden fazla dil konuşabilen katılımcıların farklı kültürleri kabul etme konusunda daha yüksek motivasyon seviyeleri sergileyebildiğini göstermiştir.[55] Shannon ve Begley'in çalışmasında ise yeni diller öğrenmenin, KZ'nın bilişsel ve davranışsal yönleriyle pozitif bir ilişki içinde olduğu ve iletişim kurabilecek düzeyde bilinen yabancı dil sayısı ile KZ düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.[56] Aynı zamanda Baez[57], ikinci bir dil öğrenen katılımcıların, ikinci bir dil öğrenmeyenlere kıyasla daha yüksek düzeyde KZ sergilediklerini göstermiştir. Sonuç olarak, Mersin İlinde iki ve daha fazla yabancı dil bilen DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin yüksek olması, dil öğrenme sürecinin bireyde farklı kültürel çerçeveleri anlamaya, bu çerçeveler arasında bilişsel köprüler kurmaya ve kültürler arası etkileşimde esneklik göstermeye katkıda bulunmasından kaynaklanıyor olabilir. Mersin İlinde tek yabancı dil bilen DKAB öğretmenlerinin orta düzeyde, hiç yabancı dil bilmeyenlerin ise düşük düzeyde KZ'ya sahip olduğu düşüncesi, dil öğreniminin bireyin dünya görüşünü genişletmesinden ve kültürler arası iletişim becerilerini geliştirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Bu bağlamda KZ ve dil ilişkisinin olduğu ve yabancı dil öğrenmenin aynı zamanda başka kültürlerin özelliklerini öğrenmek olduğu söylenebilir.

Çalışmadaki bir diğer değişken olan yurt dışında gidilen ülke sayısı değişkenine göre katılımcıların KZ düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yurt dışında 2 ve üzeri ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları, 1 yabancı ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin orta düzeyde KZ'ya sahip oldukları ve hiçbir yabancı ülkeye gitmeyen DKAB öğretmenlerinin düşük düzeyde KZ'ya sahip olduklarına yönelik algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerin gittikleri ülke sayısı arttıkça, öğretmenlerin sahip oldukları KZ düzeyine ilişkin algılarının arttığı tespit edilmiştir. Bu sonuç araştırmanın dördüncü hipotezini desteklemekte ve doğrulamaktadır. Alanyazın incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen araştırmalar tespit edilmiştir. Örneğin, Uğur'un

---

[53] Merve Kübra Uğur, *Kültürlerarası Duyarlılık İle Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkide Çokkültürlü Eğitim Tutumu, Empatik Eğilim ve Tükenmişliğin Aracı Rolü* (Mersin: Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 77-78.

[54] Rabia Çekmez, *Kültürel Zekâ ve Duygusal Zekânın İş Tatmini Üzerindeki Etkileri: Akademisyenler Üzerinde Yapılan Bir Çalışma* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 77-78.

[55] Ilan Alon vd., "Business Cultural Intelligence Quotient: A Five-Country Study", *Thunderbird International Business Review* 60/3 (2016), 237-250.

[56] Lu Shannon - Thomas Begley, "Conceptualization of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness and Nomological Network", *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*, ed. Soon Ang - Linn Van Dyne (New York: M.E. Sharpe, 2008), 41-56.

[57] Baez, *Cultural Intelligence in Foreign Language Classes*, 50-51.

çalışmasında yurt dışı deneyimi olmayan öğretmenlerin KZ düzeylerinin 30 güne kadar yurt dışı deneyimi olanlara, 12 aya kadar yurt dışı deneyimi olanlara ve 1 yıldan fazla yurt dışı deneyimi olanlara göre anlamlı bir fark gösterdiği ve daha düşük olduğu görülmektedir.[58] Ayrıca, Kiraz'ın çalışmasında yurtdışında 4-6 ay ve 7-12 ay süreyle bulunmuş öğretmenlerin KZ ölçeği toplam puanları, hiç yurtdışına gitmemiş öğretmenlerden daha yüksek bulunmuştur.[59] Bunun yanı sıra, Wood ve Peters kısa süreli yurt dışı kültürler arası eğitim turlarının KZ'yı artırdığını bulmuştur.[60] Benzer şekilde, Teneta-Skwiercz ve arkadaşları[61] ise yurt dışında ziyaret edilen ülke sayısının KZ'yi artırdığını ortaya koyarken yine Crowne çalışmasında yurt dışında bulunmuş kişilerin KZ'lerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.[62] Engle ve Crowne'nun çalışmasında ise yurtdışında eğitim hizmeti programı kapsamında 7 ila 12 günlük kısa süreli uluslararası deneyim sonucunda, deney grubunun KZ'nın tüm alt boyutlarındaki seviyelerinde anlamlı bir artış olduğu, kontrol grubunda ise anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.[63] Sonuç olarak araştırma sonuçları, Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin yurt dışında gidilen ülke sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. İki veya daha fazla yabancı ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin yüksek düzeyde KZ'ya sahip olduklarına yönelik algıları, farklı kültürlere daha fazla maruz kalmanın ve farklı ülkelerde bulunarak kültürlerarası etkileşim kurma fırsatı bulmanın bu öğretmenlerin kültürel farkındalık, uyum ve iletişim, farklı kültürel normları anlama, empati geliştirme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Benzer şekilde, yalnızca bir yabancı ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin orta düzeyde KZ'ya sahip olarak değerlendirilmesi, sınırlı da olsa uluslararası deneyimlerin KZ üzerindeki olumlu etkisini vurgulamaktadır. Öte yandan, hiçbir yabancı ülkeye gitmeyen DKAB öğretmenlerinin düşük düzeyde KZ'ya sahip olduklarına dair algı, kültürler arası etkileşim eksikliğinin bireylerin bu becerisini geliştirmede önemli bir engel teşkil ettiğine işaret etmektedir.

Çalışmada AB Programlarında yer alan uluslararası projelere katılma durumu değişkeni açısından katılımcıların algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. AB Programlarında yer alan uluslararası projelere katılan Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin katılmayan öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde KZ'ya sahip olduklarına yönelik algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç araştırmanın beşinci hipotezini desteklemekte ve doğrulamaktadır. Alanyazın incelendiğinde çalışmanın bu sonucunu destekleyen araştırmalar tespit edilmiştir. Örneğin, Papatsiba'nın çalışmasında Erasmus hareketlilik programlarının katılımcıların hedef kültürü kolayca benimsemelerine ve birlikte yaşama kavramını daha fazla takdir etmelerine olanak tanıdığı ve bu hareketlilik programlarının öğrencilerin KZ'larını artırmada etkili bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır.[64] Ayrıca, Tekin ve Hiç Gencer'in çalışmasında Erasmus+ uluslararası değişim programlarının farklı kültürlere yönelik ön yargıların azalması, özgüvenin artması ve davranışların daha bilinçli hale gelmesi gibi öğrencilerin KZ'sı üzerinde olumlu etkileri olduğu

---

[58] Uğur, *Kültürlerarası Duyarlılık ile Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkide Çokkültürlü Eğitim Tutumu, Empatik Eğilim ve Tükenmişliğin Aracı Rolü*, 77-78.

[59] Kiraz, *The Role of the Cultural Intelligence Levels of English Language Teachers in Foreign Language Teaching*, 43-44.

[60] Evan Wood - Heather Peters, "Short-term Cross-Cultural Study Tours: Impact on Cultural Intelligence", *International Journal of Human Resource Management* 25/1 (2014), 558-570.

[61] Dorota Teneta-Skwiercz vd., "The Importance of Teachers' Cultural Intelligence for the Internationalization Process of Higher Education", *Organizacja i Zarządzanie, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej* 160/1 (2022), 613-630.

[62] Kerri Anne Crowne, "Cultural Exposure, Emotional Intelligence, and Cultural Intelligence: An Exploratory Study", *International Journal of Cross Cultural Management* 13/1 (2013), 5-22.

[63] Robert Engle - Kerri Anne Crowne, "The Impact of International Experience on Cultural Intelligence: An Application of Contact Theory in A Structured Short-Term Programme", *Human Resource Development International* 17/1 (2013), 30-46.

[64] Vassiliki Papatsiba, "Student Mobility in Europe: An Academic, Cultural and Mental Journey? Some Conceptual Reflections and Empirical Findings", *International Perspectives on Higher Education Research* 3/1 (2005), 29-65.

sonucuna ulaşılmıştır.[65] Bunun yanı sıra, Gökten ve Emil'in araştırmasında Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı'na katılan üniversite öğrencilerinin, bu programa katılmamış öğrencilere kıyasla metabilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal KZ düzeylerinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür.[66] Benzer şekilde Köse, Erasmus Öğrenim Hareketliliği programıyla yurt dışına giden öğrencilerin KZ düzeylerinin gitmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.[67] Kork'un araştırmasında ise kayıt olunan değişim programın süresi uzadıkça katılımcıların KZ düzeyinin yükseldiği görülmektedir.[68] Sonuç olarak uluslararası projelere katılan Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerini daha yüksek algılaması, bu tür projelerin sunduğu çok kültürlü etkileşim ve deneyim fırsatları ile açıklanabilir. Erasmus+ ve diğer AB programları, katılımcılara farklı kültürlerin sosyal normlarını, değerlerini ve davranışlarını gözlemleme ve onlarla etkileşim kurma şansı verir. Bu tür doğrudan deneyimler, bireylerin metabilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal boyutlarda KZ'larını geliştirmelerine olanak sağlar.[69] Ayrıca, bu projelerde yer almak, katılımcıların önyargılarını azaltarak empati kurma ve diğer kültürlere karşı açık olma yetilerini güçlendirir. Dolayısıyla, uluslararası projelere katılım, öğretmenlerin kültürel farklılıklarla daha rahat başa çıkabilen ve çok kültürlü ortamlarda daha etkili olabilen bireyler haline gelmelerine katkıda bulunur. Bu durum, uluslararası projelere katılan Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerine ilişkin algılarının daha yüksek olmasını doğal bir sonuç haline getirmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, ortaokul DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerine ilişkin algılarını tespit etmek ve bu öğretmenlerin algıları arasında cinsiyet, bilinen yabancı dil sayısı, yurt dışında gidilen ülke sayısı, Avrupa Birliği Programlarında (Erasmus+, Comenius, Grundwig, Leonardo da Vinci, Erasmus Yükseköğretim, e-twining, Avrupa Birliği Gençlik Programı, Avrupa Birliği Kültür Programı) yer alan uluslararası projelere katılma durumu değişkenleri açısından anlamlı farklılık olup olmadığının belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada alanyazına katkıda bulunabileceği düşünülen sonuçlar elde edilmiştir. İlk olarak bu çalışmada DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin orta düzeyde olduğu, tespit edilmiştir. Bu sonucun "DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi ölçeğin ortalamasının üstündedir" şeklinde ifade edilen araştırmanın birinci hipotezini doğrulamadığı tespit edilmiştir. İkinci olarak, çalışmada cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ve Mersin İlindeki kadın DKAB öğretmenlerinin erkek DKAB öğretmenlerine kıyasla daha yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun "Kadın DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, erkek DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir" şeklinde ifade edilen araştırmanın ikinci hipotezini doğruladığı tespit edilmiştir. Üçüncü olarak, çalışmada bilinen yabancı dil sayısı değişkeni açısından da anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 2 ve üzeri yabancı dil bilen Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları, 1 yabancı dil bilen DKAB öğretmenlerinin orta düzeyde KZ'ya sahip oldukları ve hiç yabancı dil bilmeyen DKAB öğretmenlerinin düşük düzeyde KZ'ya sahip olduklarına yönelik algıya sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonucun "2 ve üzeri yabancı dil bilen DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, 1 yabancı dil bilen ve hiç yabancı dil bilmeyen DKAB

[65] Uğur Tekin - Ayşen Hiç Gencer, "Erasmus Programının Türkiye Üniversiteleri ve Üniversite Öğrencileri Üzerindeki Etkileri", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 15/1 (2013), 109-122.

[66] Özge Gökten - Serap Emil, "Exploring the Effect of Erasmus Program on Cultural Intelligence of University Students", *Hacettepe University Journal of Education* 34/3 (2019), 769-785.

[67] Nimet Köse, *Erasmus Programının Kültürel Zekâ Üzerinde Etkisinde Demografik Özelliklerin Rolü* (Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 72.

[68] Güler Kork, *Sosyokültürel Uyum ve Kültürel Zekâ İlişkisi: Uluslararası Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma* (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 63-65.

[69] Crowne, "Cultural Exposure, Emotional Intelligence, and Cultural Intelligence: An Exploratory Study", 5-22.

öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir" şeklinde ifade edilen araştırmanın üçüncü hipotezini doğruladığı tespit edilmiştir. Dördüncü olarak, çalışmadaki bir diğer değişken olan yurt dışında gidilen ülke sayısı değişkenine göre katılımcıların KZ düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yurt dışında 2 ve üzeri ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin yüksek düzeyde KZ'ya sahip oldukları, 1 yabancı ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin orta düzeyde KZ'ya sahip oldukları ve hiçbir yabancı ülkeye gitmeyen DKAB öğretmenlerinin düşük düzeyde KZ'ya sahip olduklarına yönelik algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerin gittikleri ülke sayısı arttıkça, öğretmenlerin sahip oldukları KZ düzeyine ilişkin algılarının arttığı tespit edilmiştir. Bu sonucun "Yurt dışında 2 ve üzeri yabancı ülkeye giden DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, yurt dışında 1 yabancı ülkeye giden ve yurt dışında hiçbir ülkeye gitmeyen DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir" şeklinde ifade edilen araştırmanın dördüncü hipotezini doğruladığı tespit edilmiştir. Son olarak, Çalışmada AB Programlarında (Erasmus+, Comenius, Grundwig, Leonardo da Vinci, Erasmus Yükseköğretim, e-twining, Avrupa Birliği Gençlik Programı, Avrupa Birliği Kültür Programı) yer alan uluslararası projelere katılma durumu değişkeni açısından katılımcıların algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. AB Programlarında yer alan uluslararası projelere katılan Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin katılmayan öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde KZ'ya sahip olduklarına yönelik algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonucun "Avrupa Birliği Programlarında (Erasmus+, Comenius, Grundwig, Leonardo da Vinci, Erasmus Yükseköğretim, e-twining, Avrupa Birliği Gençlik Programı, Avrupa Birliği Kültür Programı) yer alan uluslararası projelere katılan DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyi, bu projelere katılmayan DKAB öğretmenlerinin KZ düzeyinden daha yüksektir" şeklinde ifade edilen araştırmanın beşinci hipotezini doğruladığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın bulgularına dayanarak Mersin İlindeki DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerini artırmak için çeşitli önerilerde bulunulabilir. Öncelikle, ulusal ve uluslararası yabancı dil sınavlarından yüksek puan alan DKAB öğretmenlerine valilik, il ve ilçe milli eğitim müdürlüğü tarafından teşekkür ve başarı belgesi gibi ödüller verilerek bu öğretmenlerin yabancı dil öğrenmesi teşvik edilmelidir. Ayrıca AB programlarında yer alan projelere katılımı teşvik etmek amacıyla bu projelerde yer alan DKAB öğretmenlerine başarı belgesi, kademe ve derece yükseltilmesi gibi kariyer gelişimine ilişkin ek avantajlar sunulabilir. Bunun yanı sıra, DKAB öğretmenlerinin farklı ülkelerde kısa ve uzun vadeli eğitim programlarına katılımı özendirilmelidir. Aynı zamanda DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerini artıracak ve kültürler arası etkileşim becerilerini güçlendirecek hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, KZ ve din eğitimi alanında gelecekte yapılacak çalışmalar için çeşitli araştırma önerileri sunulabilir. DKAB öğretmenlerinin KZ düzeylerinin yüksek düzeyde olmasını engelleyen etmenler ve bu konudaki önerileri konusunda nitel araştırmalar yapılabilir. AB Programlarındaki uluslararası projelerde yer alan öğretmenlerin KZ gelişimlerini zaman içinde nasıl deneyimlediklerini ortaya koyan uzun vadeli izleme çalışmaları yapılabilir. Yabancı dil öğreniminin KZ gelişimi üzerindeki etkisini inceleyen deneysel veya boylamsal araştırmalar yapılabilir. Bu çalışma farklı illerde çalışan DKAB öğretmenleri üzerinde yapılabilir ve elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir.

Makale Türü / Article Type	*Araştırma Makalesi / Research Article*
Değerlendirme / Peer-Review	*Çift Taraflı Körleme - En Az İki Dış Hakem / Double anonymized – At Least Two External*
Etik Beyan / Ethical Statement	*Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere riayet edildiği ve yararlanılan tüm kaynakların eksiksiz biçimde kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to throughout the preparation of the study, and all referenced works have been duly cited in the bibliography..* *An application for ethical approval was made to Mersin University Social Sciences and Humanities Ethics Committee and the necessary ethical permissions were obtained with the decision numbered 2 dated 29/01/2024 (Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 29/01/2024 tarihli 2 sayılı kararıyla gerekli etik izinler alınmıştır).*
Benzerlik Taraması / Plagiarism Checks	*Evet / Yes – Turnitin / Ithenticate.*
Çıkar Çatışması / Conflicts of Interest	*Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.*
Etik Beyan Adresi / Complaints	*suifdergi@gmail.com*
Finansman / Grant Support	*Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.*
Telif Hakkı ve Lisans / Copyright & License	*Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.*

Yapay Zekâ Kullanımına Dair Yazar Taahhütnamesi

(Author Declaration on the Use of Artificial Intelligence)

Yazarlar, yapay zekâ araçlarının kullanımına ilişkin şeffaflık, etik uygunluk, orijinallik ve sorumluluk ilkelerine riayet ettiklerini beyan etmiş, bu kullanımın etik ilkelere uygun olmasını ve tüm akademik sorumluluğu üstlendiklerini taahhüt etmişlerdir. Nihai düzenlemeler ve akademik uygunluk kontrolleri yazarlar tarafından gerçekleştirilmiş olup, ortaya çıkan metnin tüm sorumluluğu yazarlara aittir. Belgenin imzalı asıl nüshası dergi süreç dosyalarında mevcuttur. / The authors have declared their adherence to the principles of transparency, ethical compliance, originality, and responsibility in the use of artificial intelligence tools. They have affirmed that such usage complies with ethical standards and have undertaken full academic responsibility for it. Final revisions and academic compliance checks were carried out by the authors, who assume full responsibility for the resulting text. The signed original copy of the document is available in the journal's editorial process files.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

(*Author Contribution Statement)*

Makale Bilgisi ***(Article İnformation):*** *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Algılarının İncelenmesi*

Makaledeki Yazar Katkılarının Yüzde ile Gösterilmesi (*Showing Author Contributions in the Article as Percent*)		1. Sorumlu Yazar (*Responsible Author*)	2. Katkı Sunan Yazar (*Contributer Author*)	3. Katkı Sunan Yazar (*Contributer Author*)
Çalışmanın Tasarlanması	Conceiving the Study	%55	%45	
Veri Toplanması:	Data Collection	%50	%50	
Veri Analizi	Data Analysis	%50	%50	
Makalenin Yazımı	Writingup	%50	%50	
Makale Gönderimi ve Revizyonu	Submission and Revision	%55	%45	

Not(e): Belgenin imzalı asıl nüshası dergi süreç dosyalarında mevcuttur (*The signed original copy of the document is available in the journal process files archive*).

Kaynakça/References

AA, Anadolu Ajansı. "Türkiye'de 19 milyonu Aşkın Öğrencinin Eğitimi İçin 1 Milyon 200 Bin Öğretmen Görev Yapıyor". Erişim 27 Mart 2025. https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiyede-19-milyonu-askin-ogrencinin-egitimi-icin-1-milyon-200-bin-ogretmen-gorev-yapiyor/2744878

Alev, Sedat - Kara, Mevlüt. "The Relationship between Cultural Intelligence and the Attitudes towards Refugee Students: A Study on Primary School Teachers". *Participatory Educational Research* 8/1 (2021), 109-122. http://dx.doi.org/10.17275/per.21.6.8.1

Alon, Ilan vd. "Business Cultural Intelligence Quotient: A Five-Country Study". *Thunderbird International Business Review* 60/3 (2016), 237-250. https://doi.org/10.1002/tie.21826.

Ang, Soon vd. "Cultural intelligence: Origins, Conceptualization, Evolution, and Methodological Diversity". *Handbook of Advances in Culture and Psychology*. ed. Michele Gelfand vd. 273-323. New York: Oxford University Press, 2015. Ang, Soon vd. "Cultural Intelligence: Origins, Conceptualization, Evolution, and Methodological Diversity". *Handbook of Advances in Culture and Psychology*. ed. Michele Gelfand vd. 273-323. New York: Oxford University Press, 2015.

Ang, Soon - Van Dyne, Linn. "Conceptualization of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness and Nomological Network". *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*. ed. Soon Ang - Linn Van Dyne. 3-15. New York: M.E. Sharpe, 2008.

Ang, Soon vd. "Cultural Intelligence: Its Measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation, and Task Performance". *Management and Organization Review* 3/3 (2007), 335-371. https://doi.org/10.1111/j.1740-8784.2007.00082.x

Aşlamacı, İbrahim. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri Bağlamında Çoğulculuk-Yapılandırmacılık İlişkisi". Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 16/2 (2014), 32-44.

Avcı, Yunus Emre. *Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.

Baez, Daniela. *Cultural Intelligence in Foreign Language Classes*. Indiana: Indiana State University, Professional Studies Department of Curriculum, Instruction, and Media Technology, Doktora Tezi, 2012.

BOKKÇEUBKTYDGPNHYBİK, Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonunun Çalışma Esas Ve Usulleri İle Bu Komisyon Tarafından Yurt Dışında Görevlendirilecek Personelin Nitelikleri İle Hak Ve Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Karar. *Resmi Gazete* 25157 (3 Temmuz 2003). Erişim 2 Aralık 2024. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/07/20030703.htm#7.

Büyüköztürk, Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 35. Basım, 2024.

Cochran, William G. *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons, 3. Basım,

1977.

Crowne, Kerri Anne. "Cultural Exposure, Emotional Intelligence, and Cultural Intelligence: An Exploratory Study". *International Journal of Cross Cultural Management* 13/1 (2013), 5-22. https://doi.org/10.1177/147059581245263.

Çabuk Aksop, Ayşegül vd. "Matematik Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeylerinin Belirlenmesi ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (2021), 791-813. https://doi.org/10.33711/yyuefd.1029196

Çekmez, Rabia. *Kültürel Zekâ ve Duygusal Zekânın İş Tatmini Üzerindeki Etkileri: Akademisyenler Üzerinde Yapılan Bir Çalışma*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Ekinci, Özden. *Ortaöğretim Okulu Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeyleri İle Çok Kültürlü Yeterlik Algılarının İncelenmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019. https://doi.org/10.5281/zenodo.3359806

Engle, Robert - Crowne, Kerri Anne. "The Impact of International Experience on Cultural Intelligence: An Application of Contact Theory in A Structured Short-Term Programme". *Human Resource Development International* 17/1 (2013), 30-46. https://doi.org/10.1080/13678868.2013.856206

Gokalp, Serkan. "The Relationship Between School Principals' Cultural Intelligence Level and Teachers' Job Satisfaction and Intention to Leave the Job". *European Journal of Educational Research* 11/1 (January 2022), 493-509. https://doi.org/10.12973/eu-jer.11.1.493

Gokalp, Serkan. "Opinions of High School Principals on Their Cultural Intelligence". *International Journal of Educational Methodology* 7/4 (2021), 669-682. https://doi.org/10.12973/ijem.7.4.669

Gökalp, Serkan vd. "Mersin İli Merkez İlçelerindeki Resmi Ortaokul Öğretmenlerinin Kültürel Zekâ Düzeyinin İncelenmesi". *8. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu (EYFOR-8)*. ed. Adem Çilek vd. 179-181. Ankara: EYÜDER, 2017.

Gökten, Özge - Emil, Serap. "Exploring the Effect of Erasmus Program on Cultural Intelligence of University Students". *Hacettepe University Journal of Education* 34/3 (2019), 769-785. https://doi.org/10.16986/HUJE.2018045609

Hofstede, Geert. "Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context". *Online Readings in Psychology and Culture* 2/1 (2011), 1-26. https://doi.org/10.9707/2307-0919.1014

Hofstede, Geert - Hofstede, Gert Jan. *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. New York: McGraw Hill, 2. Basım, 2005.

Hüseyinoğlu, Madina. *Pre-service ELT Teachers' Level of Cultural Intelligence: A Mixed Method Study*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

İlhan, Mustafa - Çetin, Bayram. "Sosyal ve Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi". *Turkish Journal of Education* 3/2 (2014), 4-15. https://doi.org/10.19128/turje.181078

Karagöz, Yalçın. *SPSS AMOS META Uygulamalı Nicel-Nitel-Karma Bilimsel Araştırma*

Yöntemleri ve Yayın Etiği. Ankara: Nobel Yayınevi, 4. Basım, 2023.

Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi, 28. Basım, 2015.

Kim, Kwanghyun vd. "Cultural Intelligence and International Assignment Effectiveness: A Conceptual Model and Preliminary Findings". *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*. ed. Soon Ang - Linn Van Dyne. 221-240. New York: M.E. Sharpe, 2008.

Kiraz, Gökçe. *The Role of the Cultural Intelligence Levels of English Language Teachers in Foreign Language Teaching*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Kork, Güler. *Sosyokültürel Uyum ve Kültürel Zekâ İlişkisi: Uluslararası Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.

Köse, Nimet. *Erasmus Programının Kültürel Zekâ Üzerinde Etkisinde Demografik Özelliklerin Rolü*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Meydan, Cem Harun - Şeşen, *Harun. Yapısal Eşitlik Modellemesi Amos Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2015.

Nash, Kelly Vines. *Examining the Relationship between Cultural Intelligence and Collective Teacher Efficacy on Hispanic Student Achievement: A Quantitative Correlational Analysis*. Ohio: Franklin University, Organizational Leadership, Doktora Tezi, 2024.

Özer Koçak, Yasemin. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Eğitim Tutumları ile Kültürel Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Özmen, Zehra Kılıç. "İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri". *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2012), 175-193.

Papatsiba, Vassiliki. "Student Mobility in Europe: An Academic, Cultural and Mental Journey? Some Conceptual Reflections and Empirical Findings". *International Perspectives on Higher Education Research* 3/1 (2005), 29-65. https://doi.org/10.1016/S1479-3628(05)03003-0.

Shannon, Lu - Begley, Thomas. "Conceptualization of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness and Nomological Network". *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*. ed. Soon Ang - Linn Van Dyne. 41-56. New York: M.E. Sharpe, 2008.

Tabachnick, Barbara - Fidell, Linda. *Using Multivariate Statistics*. New York: Pearson, 6. Basım, 2014.

TCFG, The Culture Factor Group. "Country Comparison Tool-Turkey". Erişim 2 Aralık 2024. https://www.theculturefactor.com/country-comparison-tool?countries=turkey

Tekin, Uğur - Hiç Gencer, Ayşen. "Erasmus Programının Türkiye Üniversiteleri ve Üniversite Öğrencileri Üzerindeki Etkileri". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 15/1 (2013), 109-122.

Teneta-Skwiercz, Dorota vd. "The Importance of Teachers' Cultural Intelligence for the Internationalization Process of Higher Education". *Organizacja i Zarządzanie, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej* 160/1 (2022), 613-630. http://dx.doi.org/10.29119/1641-3466.2022.160.39

Thomas, David C. - Inkson, Kerr. *Cultural Intelligence: Surviving and Thriving in the Global Village*. Oakland: Berrett-Koehler Publishers, 3. Basım, 2017.

Uğur, Merve Kübra. *Kültürlerarası Duyarlılık İle Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkide Çokkültürlü Eğitim Tutumu, Empatik Eğilim ve Tükenmişliğin Aracı Rolü*. Mersin: Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Ünal, Ayhan. *Öğretmen Adaylarının Topluluk Önünde Konuşma Kaygısı İle Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Valliant, Richard vd. *Practical Tools for Designing and Weighting Survey Samples (Statistics for Social and Behavioral Sciences)*. New York: Springer, 1. Edition, 2013.

Van Dyne, Linn vd. "Development and Validation of the CQS: The Cultural Intelligence Scale". *Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Applications*. ed. Soon Ang - Linn Van Dyne. 16-41. New York: M.E. Sharpe, 2008.

Wood, Evan - Peters, Heather. "Short-term Cross-Cultural Study Tours: Impact on Cultural Intelligence". *International Journal of Human Resource Management* 25/1 (2014), 558-570. https://doi.org/10.1080/09585192.2013.796315

Yaşar, Mehmet - Gökalp, Serkan. "Investigation of Cultural Intelligence Level of Middle School Principals Working in Public Schools of Mersin Province's Central Districts". *26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi*. ed. Özcan Demirel - Şule Bahçeci. 909-912. Antalya: Ulusal Eğitim Dernekleri Platformu, 2017. https://www.kongreuzmani.com/26-uluslararasi-egitim-bilimleri-kongresi.html

Yazıcı, Ahmet Şakir. "Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri İle Mesleki Profesyonelliği Arasındaki İlişki". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/4 (2021), 2107-2122. https://doi.org/10.33206/mjss.908249

Yüksel, Azize - Ereş, Figen. "The Correlation between Global Citizenship Perceptions and Cultural Intelligence Levels of Teachers". *Universal Journal of Educational Research* 6/5 (2018), 1069-1076. https://doi.org/10.13189/ujer.2018.060528